

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԼՐԱԳՈՐԾ

ԲԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՒ ԼՐԱԳՈՐԾ

Տարեկան գին կանխիկ զուգուշ 100: Վեցամսեայ գին կանխիկ զուգուշ 52 1/2:
Գլխիկներն դուրս գացած Լրագիրներուն փոխարին ծախքը առնուցին ջրայն է:
Այս Լրագիրը ամեն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի:

Իր շաբաթ համար շուրջ 40 հարկաւ կը հրատարակուի: Երկուշաբթի օրը ծախքը 40 հարկաւ է:
Դուրսից կ'ընդունուին փոխարին ծախքը իր կողմէն գլխիկ ջրայն:

ԲԱՆԱԳՐԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳՕԼԻՍ 26 ՅՈՒՆԻՍ

Մեծագոր տէրութեան և յունաց մէջ եղած վեճին վրայօք ֆանֆոն օրագիրը այս յօդուածը կը գրէ:

«Լեւոնի ծանօթ է որ Ես հանեան և հեղինական կառավարութիւնը իրարմէ կարուեցան նէ՝ յունաց տէրութեան հպատակներուն գործը տեսնելու մարտապետ յարգապատիւ Մուխթար պէյին յանձնուեցաւ: Իսթրապոլի գուռը այս ծամբաս բռնելով վրան առածը ծանրելէ բան մըն էր. բայց յունաց վեճին սկզբնաւորութենէ իր բռնած խաղաղութեան ծամբաս առաւելելով կը յաւասար օր, թէպէտ յայնք իրեն դեմ թշնամի էին, բայց իրմէ ալ աղէկ պաշտպան չէին կրնար գտնել: Բանի մի ստիւն է որ այս բանը կը տեսէ. յունաց տէրութեան հպատակներն ալ հիմա մակուսան գտած հանգիստներն և շահերնին մինչեւ հիմա անմիջապէս իրենց տէրութեան կողմէն եկած գետնաններուն հովանաւորութեանը տակը գտած չէին: Իսթրապոլի գուռը այս բանին համար պէտք եղած զգուշութիւնները ամենն ալ ի գործ դրած է. և Մուխթար պէյին պէս մարդ մըն ալ գրանցելը դժուար էր, որ այս բանն ասանկ պատուաւոր կերպով գրուի հանէ: Այս երեւելի պաշտօնատէրը խելացի և բարեխիտ մարդ մըն է: Շատ ապացոյցներ ունիմք որ յունաց տէրութեան կոստանդնուպոլիս գետնաւոր հպատակները իրենց գործը ասոր ձեռքը յանձնուելուն շատ շնորհակալ են, և շատ կ'աւանդուին. որով գործերնին շուտով և արդարութեամբ և առանց ծախքի կը տեսնուի: Եւրոպայ տանող բերող նաւապետները առանց քսակին բերանը բանալու նաւուն ծանապարհորդութեան հրաւանագիրը կ'առնեն, և ասոր այնքան փոքր են որ ուրիշ տան իրենց գետնապետներն ասանկ հրամաւնաւոր մը առնելու ըլլային նէ շատ ստակ տարուէին, և ուզածնուն չափ ալ քիչ ատենի մէջ չէր ըլլար: Եւրոպայ ամենը տեսնելով և հասկնալով յայնքը՝ մեծագոր տէրութեանն շատ մեծ շնորհակալութիւն ընելու պարտական են, որ իրենց այս պիտի խնամքներ կ'ընէ, թէ և իրենք իրենց թշնամի վարուելու ուղեցին անոր հետ »:

Օրագրոյն այս ըստմաներուն մենք ալ կը վկայեմք ակնարկաւ ըլլալով. Բայց ինչ կ'ըսես երբ գաղղիական օրագրի մը մէջ գրուածը կարգաւ թէ,

թէպէտ յունաց և տաճկաց մէջ յայտնի պատուարով չըլլայ, բայց միայն քիչ մը աւելուած ըլլալովն բաւական եղեր է որ հոռոմները գերիի պէս սեղանին կոստանդնուպոլիս մէջ. և ասոր վրայ միտադանին պատմութիւններն տեսնեն, որպէս թէ Ես սառը ստուգելու համար, թէ օր մը տաճկաց զինուորական մեծ մը մէկ տաճիկ մը տեսնելով որ հոռոմին կը դարնէ կոր, գտնար ինքն ալ այն հոռոմին դարնէ սկսեալ է. և այն է իսթրապոլիսի թէպէտ գիտեն և կը վկայեն որ յայնք իրենց թշնամիին համար չարափօսութիւն և դրամատուութիւն ընել կը սկսեն, բայց մէկ հոռոմ մը հետ թշնամիութիւն ընեն նէ կը կարծեն որ անիկայ նոյն աղբին ուրիշ մարդոցը չի նմանիր. սուտ չի գրեր. ուստի անոնց գրածը ճշմարիտ կարծելով իրենց օրագրոյն մէջ անցընելու արժան կը գտնին:

— Այսինքն քաղաքին մէջ անցածները մէկ սաստիկ շարժ մը եղած էր: Եւրոպայ ետքը մէջ ընդ մէջ շարժերը պատկառելի չէին մինչեւ վեց օր անընդհատ. և մէկ օր մըն ալ շարժին յիշուած միջոցով տան և ութն անգամ կրկնուեցաւ: Բաղադրին բնակիչները վախեցնուին իրենց բնակարանը և քաղաքը ձգեցին գուրբերը բաց տեղերը երան: Զիմայ թէպէտ բոլորովին կըտրուած ալ չէ, բայց միջոցները առաջիկանէն առաջի երկարելով յոյս կայ որ մօտեւր բոլորովին դադարած ըլլալուն ալ ըստը կ'առնենք:

— Վերիկէի Բարապետ գաւառի բարձրագոյն տիւր կուսակալ Սադիկ փաշային գրան գործակալ (քաբու քեախեստին) թէպէտ մինչեւ հիմա չէ պիտի պէկն էր, որ ուրիշ կուսակալներու ալ գործակալ է. բայց յիշեալ կուսակալը Եւրոպայ ճիշդիւն հետ առաջիկայ ծանօթութիւն ունեցած ըլլալով խնդրած էր բարձրագոյն գահէն առանձին գրով որ իրեն գործերը յիշեալ ճիշդիւն հետ հաւանքէ: Այսինքն ինքզինքը արքայական հրամաւնաւորութեամբ:

— Բանի մը շարժութեան ի վեր մայրաքաղաքին զանազան կողմերը զինուորական կրթութիւն կ'ըլլայ կոր ստեղծ ստեղծ ինչպէս որ անցեալ շաբաթ օրն ալ լինելէ քեզի կոչուած գիւղիկն առջին ընդարձակ դաշտին մէջ եղած եօթը հարկին չափ զինուորով. որոնց մէկ կէտը նոյն դաշտին մէկ կողմի ընդներուն վրայ բանակին կազմեր էին, մէկ կէտն ալ միւս կողմի ընդներուն վրայ միմեանց իրենց թշնամի ձեւանալով: Այս վարքի կեղծեալ պատերազմը շատ աղէկ յաջողութեամբ կատարելով յայտնեց տէրութեան զօրքը իրեն որչափ յաւաք երթալը զինուորական արուեստին մէջ: Այս կրթութեանը

ներկայ էր վեհապետ Բրքայն և պերճաւոր վալիու Սուլթանը և բոլոր երեւելի նախարարները:

— Այսպիսով կողմը հասարակ փաշա ճակատէն ըստ վաճ թաղը բնակող վեհապետներն սիւլի-թիւթի իրաւանուն մէկուն կրնար անցանները մէկ վարէ երեք աղջիկ ծնեն է. որոց մէկը միայն կրնա օր կենդանի մնալէն ետքը մեռել է:

— Օպիլիէի ատենին գրադիր և համարակալ (մուհապէտէ) ընտրուող յարգապատիւ Սաուրի պէկին և Մուստաֆա Սալիմ էֆենտին իրենց պաշտօնին յատուկ ըլլալով մէկ մէկ պատուոյ նշան տալ պէտք էր: Եւ որովհետեւ ասոնց երկուքին ալ կարգը մեծագոր տէրութեան գործակալներուն երկրորդ կարգին երկրորդ աստիճանն էր, նշաններն ալ նոյն աստիճանին համեմատ արքայական հրամանաւ շնորհուեցաւ:

— Ուշագր գաւառի երեւելիներէն աճէմ Ալի աղայն կարպետ (քիլիմ և սեւաճաթ) գործելու արուեստին մէջ վարպետութիւնը մեծագոր տէրութեան հաւանեցուցած ըլլալով արքայական հրամանաւ այս արուեստաւոր անձին առաջնորդ պաշտօնը իրաւեցաւ ալ նէ՝ յիշեալ արուեստաւորին մահը վրայ հասնելով այս պատիւն չի վախել: Եւրոպայը Միւս աղայն նոյն արուեստին մէջ մեղմողին հաւասար վարպետ ըլլալուն համար՝ Ալի աղային տրուելու համար սահմանուած պատիւը ասոր տրուեցաւ:

— Մեծագոր տէրութեան լրագրոյ գործարանին օրական յիշատակագիրը (ըստմանէ՛ճին) Բանայիլ է. ֆենտին քանի մի պատմաւորներու համար պաշտօնին հանուելով նոյն պաշտօնը յանձնուեցաւ ծախուեց համարակալ (մեծագոր փաշա ճիշդիւն) Սաուր պէկին. և այս ընտրութիւնն արքայական հրամանաւ:

— Մեծագոր տէրութեան լրագրոյ գործարանին օրական յիշատակագիրը (ըստմանէ՛ճին) Բանայիլ է. ֆենտին քանի մի պատմաւորներու համար պաշտօնին հանուելով նոյն պաշտօնը յանձնուեցաւ ծախուեց համարակալ (մեծագոր փաշա ճիշդիւն) Սաուր պէկին. և այս ընտրութիւնն արքայական հրամանաւ:

ԲԱՆԱԳՐԱԿԱՆ

ՅՈՐԴՈՐ

ՈՒՍՈՒՄԵԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌՈՐԻՈՐԴՍ ԿԱՅԿԱԶԵԱՆՍ

«Երանեալ է այր որ եգիպտ ջիմաստութիւն. եւ մաղկանա. ցու որ ետես ջիմանար »:

Եւրոպայի մէջ է:

Եւ չեն ինչ զարմանք, զի ոչ ուսանելն երբեք նորա ի ժամանակի զուստն առաքելութեանը կրթութեամբ, հետեւի աներկայ ուսանիլ նմա ինքնին անկրթութեամբ զուստն մարութեանը, և որպէս անյաղ ի բնէ էր յունական բարին, նոյնպէս ինի անյաղ ընդ հակառակն յունական ի շարք զարմանք ի բնականէ, զոյս և յղբայի օրինակը նըկատեմք զի գործիքն և ուր միակտուր ուսանան, ճանաչել զի երկիր է բարի սերմանել անդ զսերմ բարի, ուրեմն եթէ այս պայտէն իցէ, որպէս ամենայն ցաւոց զոյ բժշկութիւնն ըստ վերոգրելոյ, նոյնպէս ալ զոյ բժշկութիւն և կնոյ անգլայի, վասն զի զոյ զեղ նախապաշտօնական նմա ուսումն և կրթութիւնն բարի ի գեղահասակ տիւն մինչեւ իցէ անգլայեալ նորա, թէպէտ և յետ անգլայութեանն օր է:

* Տէ՛ Թ՛ 33-35:

Ի հասանիլ նորա ի ծայր անգլայութեան գրեթէ չէր հոգի պտանել նմա զեղ անգլայութեան, որով և բժշկութիւնն ըստ վերոգրելոյ, նոյնպէս այսու բարեկեր կրթութեամբ, ոչ ուր բարեպաշտութեամբ վարչապետութեամբ յունական վեր ի վայր չըլլէ զամենայն բարեկարգութեան ըստ ամենայն նկատման եթէ զատուածային ասեմ, և եթէ զանգի կային. եթէ զանգի և եթէ զանգի անկան, եթէ զանգի անկան, և զգալ զանգի անկան, (որպէս ի վերոյնընդ գործառնութեան ի բանն մտածի բարեպաշտ) թոյլ թէ զի եթէ յետին անկանութեամբ անտարբեր թափախութեան (վարմանը) կանանայն բաւական իցէ զանգի ինչ ուղղել, որպէս « Որոյ (կնոյ) կէտը չըլլէ զի վեր ի վայր, ասէ, և յայտնամ ուղղելն չընտան »: քանի ապա բարեկրթութեամբ բարեկարգ առաքելութիւնը նորա յատկութեան, (յատկութեան ասեմ, քանի եթէ ի յիշ վերոգրելու ուղղութիւնն անկարգ չընտանայն այն ըստ զիսկոյն և եւ զիսկոյն,) որով ոչ միայն (առաքելութեան կրթութեամբ) հրեշ բարեպաշտ որպէս ասեմ միւրի, կենաց կողմովն և ալ ոչ ինի ի վերոգրելու աստի, այլ ընդ հակառակն զարգարեալ ամենայն բարեկարգութեամբ և առաքելութեամբ ուղղութիւնն օրով ընտրութեամբ ունեւոր, առ աստուած և առ ընկեր, որ կանգնէ զանգն և զանգի, կարճ ասացել, որով ինի « ինի երկրպագ » և հանձնարել որ ըստ աստուածաբարեա. նաղորանութեան « Եթէ գտանիցի պատուականա զոյն է քան զանկան պատուական »: և թէ « Որոյ » չէր զին »:

Արդ զի նոյն ունի այնչափ արժանեղ զոյն ճշմարտութեան և ուսումնասիրութեանն ի սիրտ որպէս ամենայն մարդկան, նոյնպէս և այսր՝ հայապետն օրիորդաց, որչափ նոյն ինքն ճշմարտութեան և ուսումն, և ի նոսա յիշեալն ի բնութեան բնութեամբ ճշմարտութեան և ուսումնասիր (ըստ որում առաքելոյ մտաց է ճշմարտութեան, որպէս և առաքել կամաց բարին,) և զի նոյն ալ զօրէ վառել ի նոսա այնչափ ընտան երկարութեան ուսումն և կրթից, որչափ նոյն ինքն յայտնակէ գեղեցկութեան առաքելութեան յոյս ուսումն զուստն ինչ հրահանգէ:

Եւ ընդ հակառակն ամենազուրկ տղեղութիւնը մարութեանց յորոց հրեշ բարեպաշտ անկան և մանաւանդ որով, ոչ ոչ միջոցաւ առաքելութեան յունական վարչապետութեան վարչապետութեան, իսկ միջոցաւ մարութեանց ի թշուառութեան տանիլ եթէ ինչպիսի ատեն, նոյնպէս և օրինակ քանիք երկուքն իր կողմնայն իմա առանց ըստ միմեանս որպէս տեսնուեցաւ առաքելութեան և կատարել և երկուքն կըր, իսկ անուան միմեան անկարող, և անկարողի, որպէս տեսցաւ և ի վերոյ: Թոյլ թէ զայն, զի չէր և զոսանք գեղեցիկ և զանց ընցողի քան զուստն ուսումն և գիտութեան, մինչեւ աստեղծ իսկ է յունական, եթէ « Իմաստունն ոչ կեայ առանց ուրախութեան »: Այլ և կարի օգտակար է և մարդկային բնական կենաց, և յայտնութեան, հարստութեան և աղափարութեան, այլ և զիսկութեան և հարկի ա մանայն ծախող եկեղ և գիտարութեանց:

Իսկ տղեղութիւն և անուստութեան ամենայնիւ հակառակ է տմա: Զիք նեղութիւնն սրտի և տագնապ հոգւոյ քան զողորմութեան, և չէր քան զնոյն պատմաւոր խղճարութեան և երկնաստեղծութեան, որպէս տեսնուեցաւ և իստութեան և կարճութեան և կարճութեան, և միմեան ալ նեղութեան, այլ և յոյսովն և ազգի ազգի ծախարգութեանց և գիտարութեանց եթէ արհամարհութեան եթէ չբարեպաշտութեան ալլոց յոգնաց անեղ զիսկութեան և գիտարութեանց և փնտրաց: Վաւրն զի որպէս կենաց կուրի, և նոյնպէս կենաց տղեղութեան ի վրանգի է, գործիքն « Միայն օգնական շարեաց զանմարտութեան գըտի »: (Որ է զանմարտութեան իսկ և զողորմութեան) Զի չէր գործողութեան, եթէ ոչ ձեռնուող շարեաց լինէ:

Այսու ամենայնիւ ճշմարտութեան ինչպիսի գիտարութեան յայտնուի հաւանք տեսել զիսկութեան ի հոգի մեր փափկիկ ինքն մտաւոր և ձեզ ի նշող նորին յաւերժական, իմաստ գարթիք ի լոյս անկեղէն, իմ (ասէ) ճառագայթ անմահ, և զուր առ հասարակ զատեղ ծաղիկ փթիթ քիչեղութեան հայկայ, զիս ի սկզբան աւուրց ձեռքը զանցեղ:

առաջին տեղ այս տեղերն են ընդ առնելով : Այս հասցեն թագաւորութեան խնամակալութիւնը ֆաւորի կողմէն՝ Վարդի թագաւորութեան խնամակալ ընտրուելու պէս է կրնայ որոշուիլ օրա գիրքը :

ՎԱԼԱՔԻԱ : Վաւարիկ օրագրի մը մէջ հե տեւեալ յօդուածս կը գտնուի :

« Պաշտօնէն կը գրեն թէ, ցորենի առուտուրը առաջին բանուկութեն բան չի կորսնցուց : Այժմ օրվան մէջ 400 հարիւր նուէն աւելի եղաւ թուա նայի երկու նաւամատոց տեղերը երկաթ նետող նաւերուն համարները . և ամէն օր ցորեն կամ մըս քայրերէն բեռնարկելով ինկիլթէստ կամ Ֆրանսա երթալու համար ծամբայ ելլող 10 կամ 15 նաւ պահաւ չէ :

« Իսրայիլի և Վաւարի ցորենին գինը իրարմէ 100 ին 50 տարբերութիւն ունի : Եւ ասոր պատճառը հե տեւեալ պարագայներս են : Վաւարի հանուած ցորեններուն համար առնուած տուրքը՝ Ուլաճի երկրինը աւելի քիչ է . քան թէ Պաշտօնու երկրինը : Ուլաճու մէջ՝ Պաշտօնու աւելի ցորեն կ'ըլլայ . և Պաշտօնուտանու կողմէն ալ իսրայիլ ցորեն գալը գիւրին է : Եւստիմ զատ . Պաշտօնու ցորենները սպիւրով կուգան Վաւարի, որ քիչ մը սուղ կ'ըլլայ . Ուլաճի ցորենները հէրքա՝ ըստած նաւերով կը բերուին իսրայիլ . որով աճան կ'ըլլան : Եւստիմ իսրայիլի առաջ մօտենալու և կենտրոն դժուարութիւններ կը բաշեն . Վաւարի անանկ չէ . ուստի կառավարութիւնը իսրայիլ եղած նաւերուն տուրքի կողմանէ վատտակ ջրըցուցած է . և նաւավարները այս վատտակիս սիրոյն՝ եղած դժուարութիւնները մեկի մէջ ձգեն . Վաւարի երթալու տեղը իսրայիլ կ'երթան : Ուլաճու և Պաշտօնի իշխանութեանը մէջ խօսք մը կայ . որ 1848 թուոյն համար երկուքը մարտի կողմանէ իրարու հետ ընկերութիւն պիտի ընեն . թէ որ ասիկայ ըլլայ նե՛ . Վաւարու և իսրայիլի մէջ եղած տարբերութիւններն ալ կը վերանն :

ԵՐԵՎԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՂԱԴԻԱ : Իրիկէի գիմարը Ուլիստի մէջ Պաշտօնու ըստած կողմէն ֆաւորիներուն ձեռքն է . բայց հոկտեմբերի առաջ պահանջուած նաւահանգիստ մը չունենալով հան կեցող նաւերը միշտ վատագի մէջ են : Ինչո՞ւն են որ այն կողմին առաջը ֆաւորի երկու հաւ պատերազմական նաւ կեցած ըլլալով, երբ որ յանկարծ փոխարին և ալ կոծութիւն մը ելլաւ . (որ այն ծովերուն մէջ շատ կը պատահի) նաւերուն մէկը ընկղմեցաւ . և միւսը երկաթ վերջուց հովին առաջը ինկաւ բացուեցաւ ալ նե՛ ինչ ըլլալուն վրայ մինչեւ հիմայ մէկ ստուգ և հաստատուն ըլլաւ մը չիկայ : Կողմին նաւահանգիստը արուեստով ալ կը կարգուի ալ յարմարութիւն չունի . անոր համար այն կողմերը պէտք է ֆաւորիներուն իրենց պատերազմական նաւերուն համար մէկ աղաճալ տեղ մը ունենալ :

Յիշեալ կողմին մօտ ասանկ նաւահանգիստ կը գտնուի Վատտակաւոր մեծ կողմին արեւմտեան հիւսիսային կողմը Վեյոգ ըստած կողմին . անոր համար ֆաւորի տեղութիւնը կը խորհի այն տեղին տիրելու . որ Վատտակաւոր կողմին թագաւորութեան մէկուն իշխանութեան տակն է : Վատտակաւոր տեղը ամբողջ մէկ թագաւորի մը ձեռք չէ . կը տար կտար ալ և այլ իշխանութեանց տակն է . և մինչեւ հիմայ բնակիչները ոչ վաճառականութեամբ և ոչ ուրիշ ինչ և ինչ կերպով Եւրոպայի տեղութեանց մէկուն հետն ալ հաղորդութիւն չունին . օտար ազգի տեղութեանց գլուխ ծուրու տորլած չեն . ուստի անոնց ձեռքէն երկիր առնելն ալ առանց պատերազմի չի կրնալ ըլլալը յայտնի է :

— Փարիզ մայրաքաղաքին բոլոր քանի մը տարի է ի վեր շինուելու վրայ եղած պարիսպը լրմնաւ լու մօտեցած է : Այս պարիսպի վրայ տան և վեց տեղ պահապան զօրք կենտրոն համար աշտարակներ շինուած են . և Ֆրանսայի կառավարութիւնը ուրիշ , որ խաղաղութեան ատեն այս աշտարակներուն մէջ սպասող պահապան զօրքը համարները աւելնը 24100 հոգի ըլլան : Ուստի ասանք ալ մէկ տեղ հաշուելով՝ Փարիզ քաղաքի քաղաքապահ զօրքը համարները 70000 հոգիի պիտի հասնի :

ԱՆԳՂԱԴԻԱ : Միշտեւոր քաղաքը գաղանկ խաղաղութեան սկզբնաւորութիւն մը կայ : Տղած թուղթեր քաղաքին մէջ տեղ տեղ պատերուն վրայ փակած կը տեսնուին . որ ոչ ստորագրութիւն ունին և ոչ տարագրող անուն . և բան դործ չունեցող արուեստաւորներուն յորդոր գրուած է այս թուղթերուն մէջ . որ մէկ տեղ մը փողովին . և իրենց վիճակին

վրայ խորհին : Եւստի խորհուրդներ ընել թէ որ խեղայի և հարեւանսէր և խաղաղասէր մարդու մը առաջնորդութեամբ ըլլայ նե՛ վրաս չունենալն իրաւ շատ մեծ օգուտներ ալ կրնայ ունենալ . բայց հրաւերի թուղթերուն ստորագրութիւն չունենալը կասկած կը բերէ . չըլլայ որ ասանկ ժողովուրդն վերջը ծանր խաղաղութիւն ըլլայ . ինչպէս որ Եւրոպայի շատ տեղեր ատեն ատեն պահաւ չէ . և արիւնհեղութիւն անգամ կ'ըլլայ . և այս կասկածս ընելու իրաւունք ալ ունին . թէ որ թուղթերը փակցնողները ասանկ միտք չունին նե՛ անունին ինչ չու պիտի ծածկեն . չէ մի որ խորհածին ետքը աղերաստով ծանուցանել կը պարտաւորին կառավարութեանը . որ օրինաւոր ծամբով ի գործ դրուի . և այն ատենը անունին պիտի չի յայտնեն մի ստուրպութեան մէջ : Թէ որ ասանկ պիտի չունեն նե՛ գէշ է . ուստի կառավարութիւնը Միշտեւորի մէջ այս ժողովքէն ելլելու վրասներուն տաւալ առնելու համար ծանուցական թուղթեր հանած է . որ բանուորները իրենց առժամանակեայ շահը նայելով իրենց չար խրատ տուողներուն խրատները մոխի չենեն . և խաղաղութեան ծամբայ բռնելով իրենց վրեւտուն պատճառ չըլլան :

ՍՊԱՆԻԱ : Թագաւորին ու անոր արքայադստիկայրը ատենէ մը ի վեր իրարու հետ սուրուած են . և աւրուելուն պատճառը, ինչպէս որ ֆաւորի օրագրի կը պատմէ . այն է որ թագաւորին այրը ելլելու իւր պատիւը և իրաւունքը պահելու նախան ձանկեր է . և մէկ երկրի մը իշխանութիւնը ձեռք բերն ունեցող թագաւորին մը հետ պատկուելը ինչ կանոններ և պայմաններ ունի : Ուստի կ'ուզէ որ ինքը թէպէտ թագաւորական պատիւը ժառանգութեամբ չունի . և այս պատիւս իրեն հաղորդող տակաւին կենդանի է : Եւստի չի գիտնալով կ'ուզէ որ ամէն մարդոց կրնիններուն պէս այս թագաւորին ալ իրեն հնազանդի . և ասիկայ չըլլալուն համար ըսկիւրէն մէկ նեղանալ մը եղաւ : Եւստի իրարու հետ սուրուելէն օգուտ մը տեսնել յաւանցողները գլուխաւոր երկու կողմէն ալ բանը այնքան գեշացոյցին . որ թագաւորին օրինաւոր կերպով իր այս երկրնէն դատուիլ կ'ուզէ . մանաւանդ որ ասիկայ տղայ ալ չունի . ունենալու ալ յոյս չիկայ . և կ'ըստուի որ ձեռնարկ քահանայապետը այս արձանիման հրաւեր ընէ : Եւստի սկիզբները կը կարծուէր . բայց ասոր վրայք ելած խօսքերն ալ ճշմարիտ չէին . ուստի այն ատենը մենք ալ ըրաւորայ մէջ գրեցինք ալ նե՛ համբաւայն ստուութիւնը հանելու ղեկիցինք . ինչպէս որ այն ատենն ալ սուտ էր : Եւստի թագաւորին հիւսիսային հաստած աստիճանը անանկ բերաւ . որ այն ժամանակի սուտը հիմա ճշմարիտ ելաւ : Այնպիսի մէջ բանասերիւ մարդիկ քիչ մը քիչ ըլլան նե՛ երկրի մարդու և կրնին մարդու մէջ եղած կռիւր երկար չեքընք :

ԲՐՈՒՍԻԱ : Գերմանական փրիւսսիայութեան խնամուած գաղաւթներուն մէկը Պ . Միշտե . որ Պ . Միշտե համալսարանին գաղաւթներէն էր . կըրօնական բանի մը վրայ օրագրի մը մէջ մէկ յօդուած մը հրատարակելուն համար՝ պաշտօնանց վերադարձու նախարարը գաղաւթութեան պաշտօնէն հանեց : Գրուածի թագաւորը այս վիճիւր տեսնելով իրեն խիտ երեւցաւ . ուստի մեղմեց այս պաշտօնանց վերադարձու . գաղաւթներէն ղեկուիլ թէ որ ասիկայ ետքը մէկ մըն ալ ասանկ բան ընէ նե՛ Պ . Միշտե այն օրագրին մէջ գրած յօդուածը ինչ նիւթի վրայ ըլլող չեմք գիտեր ալ նե՛ գերմանական փրիւսսիայութեան ըստը ինչ ըլլող գիտեմք . և ասիկայ կը մակաբերեմք որ հաւատոյ վերաբերեալ ճշմարտութիւն մը պարբերական կերպով օտու հանելու պէս բան մը պիտի ըլլայ . ինչպէս որ ասիկայ վերաբերեալ օտու բերթէ պահանջները կ'ընեն այն փրիւսսիայութեան սկզբունքներուն համեմատ :

ՌՈՒՍԻԱ : Ուստի մեծամասն կայսրը տարւոյս սկիզբները ուղեց Վաւարի երթալ . բայց հիւսիսայինալուն պատճառաւ այս խորհուրդը ետ մը նայ : Եւստի հրատարակեց որ գերմանացեայ երկիրները ճանապարհորդութիւն պիտի ընեն . բայց հիմայ անկէց ալ ետ կեցած է . ինչպէս որ մեծագոր տերութիւն իսրայիլ վաղէկ ըրաւ իր ֆաւորի օրագրէն առնելով կը ծանուցանէ . և ամէնուն հրատարակեց որ օգոստոս ամսոյ մէջ Պետրբուրգ պիտի գտնուի . և ուղեք է որ բոլոր գետաւաններն ալ հն գան :

— Պետրբուրգ երկրը բերքը քիչ ըլլալով բնակիչները ծանր նեղութեան մէջ ըլլալն Ուստի կայսրը անանկով՝ ասանց ըստակ վատրիկելու և եղածին չափ հանգիստ ապրելու եղանակ մը մտածեց : Եւստի ուղեք որոշուած էր որ Եւրոպիա գաւառին մէջ մինչեւ Ռիկա քաղաքը Բոսթայի ծամբայ շինուի . որ Վաւարի ղեղուով լո՛ւ կըսուի . Հիմայ կայսրը հը

րաման ըրաւ որ այս ծամբայ շինելը շարունակի . որ անկատար մնացած էր : Եւստի շինութիւնը ամբողջ չորս տարին հաղու կը լրմննայ . և ծախքը 1615000 արծաթ Ռուբլի երթալը հաշիւ եղած է :

ԻՌԱՆՍԱ : Կղզոյս փոխարքայն Պետրբուրգի կոմսը մեռաւ Տուպլին քաղաքին բերդը . մայիսի 16 ին . կէս գիշերէն երկու ժամ առաջ : Օրոշ էր 1781 ին օգոստոս 31 ին . ուստի իր կենացը 66 եւրոպայ տարին տակաւին լրմնացած չէր : 1805 ին՝ Ուլաճու ղեկաւ կոմսին երրորդ ալքիւր առեր էր . Էտի Սարիա Վան անուն . և բազմաթիւ զաւակներ թողուց : Իր անդրանիկ տղան Ղոհն . որ Տրեքէնի (Տուքրանի) դերակոմսութեան պատիւ ունի . իր հօրը մակահունը և ընչիցը մեծ մասը պիտի ժառանգէ : Պետրբուրգի կոմսը պատիւը գիտացող յարգայ և բարեսէր մարդ մը ըլլալով՝ ամէն մարդիկ սիրելի եղած էր . իրարու թշնամի եղող մարդիկ անգամ ասիկայ սիրելու կողմէն իրարու միաբան էին . որ շատ դժուար բան է . և արդարութեամբ ամենազօր ըլլող չեղիտողին խեղք չհասնի թէ ինչպէս կրնայ ըլլալ ասիկայ : Եւստի անկախութիւն եղած տեղ մը իշխանութիւն բանեցնողը թէ որ արդարութիւն և խոհմութիւն ըստած առաքինութիւնները չունենայ նե՛ երկու կողմին միապէս հաճոյ ըլլող անհար է . ի հարկէ կողմին մէկը իրեն թշնամի պիտի ընէ . և ինքը պատճառ պիտի ըլլայ երկու կողմին մէջ եղած թշնամութիւնը դաշտաւորուն : Եւստի տեսնած եմք որ արդարութեան և խոհմութեան կանոններով չըլլալու օր մը թէ և անանկ երկիր մը գտնուի որ հոն բոլորովին երկու պառակտութիւն չըլլայ . կրնայ այն տեղ երկարատեւութիւն ձգել : Վանի մը տեղեր հնայեալ առելութիւններ կան . երկու հոգի իրարու տնհալութեամբ են . և երկուքն ալ իրենց կուսակիցներ ունենալով այն տեղի բնակիչները երկուքի բաժնուած են . ասանց ատելութեան նախկին պատճառը հետաքրտելով գտած եմք մէկ մեծի մը անիրաւութիւն կամ խաղաղութիւն (որ շատերը սխալմամբ խոհմութեան կը կարծեն) . և կը ցաւիմք որ հիմայ ըլլալով բժշկելն ալ անհնար եղած է . մանաւանդ որ անկիրթ մարդոց մէջ ատելութիւնը աղէկ բանի մը պէս որդուց որդի ժառանգութիւն կը մնայ . կողմին մէկուն պարագայու եղողին մեռնելովն ալ չի լրմնաւոր . անկէց ետքը մնացած անոր զաւակը կամ եղբայրը կամ ուրիշ մօտուոր մէկ ազգականը անկիւն կը շարունակէ : Եւստիներուն մէջ փախաբեկի է Վաւարի տղայի փոխարքային պէս խոհմ . և արդարաւորով մարդ մը որ երկու կողմին սիրելի ըլլալու ծամբան գիտնայ : Եւստի ձեռք ձգելէն ետքը խօսքն ալ յարգի ըլլալով . երկու կողմը իրարու հետ հաշտեցնելու և հնայեալ առելութիւնը արմատէն քակելու գործը շատ դիւրութիւն կը գտնէ : Պետրբուրգի կոմսին մահը այս բանին համար շատ տրու մեղուց իրաւունքները . որ էին Ռաւանա և Նոր Ռաւանա և օտարները ըստած իրարու հակառակ ընկերութիւններուն հասարակայ օգուտին համար միաբանիլ ասոր օրով տեսնել կը յուսար :

Պետրբուրգի կոմսին տեղը Վաւարի տղայի փոխարքայ ընտրեցաւ Եւստի Վաւարի տղան . որ վաճառականութեան սենեակին տնօրէնն էր :

ՏԱՆԻՍԱՐԻԱ : Ուտելներուն սղութեանը նայելով թագաւորը՝ նոր սահմանադրութիւն մը հանեց . որով տերութեան գանձէն ամսական առնողներուն ամենուն ալ . թէ գլխուորներուն և թէ քաղաքական պաշտօնատարներուն ամսականները ելլելուց այս կերպով : Մինչեւ 300 թալէնտ տարեկան վարձք առնողներուն տարեկան պիտի ելլէնայ 100 ին 25 . մինչեւ 600 առնողներուն 100 ին 20 . մինչեւ 2500 առնողներուն 100 ին 10 . անանկ որ այս յաւելուածը 150 թալէնտն աւելի պիտի չըլլայ : Եւ այս աւելիս ալ մշտնջենաւոր պիտի չմնայ . մինչեւ տարի մը ասանկ պիտի երթայ (մայիս 21 էն ըսկընելով) : Այս տնօրէնութեան վրայ հաշիւ եղաւ որ այս տարի 200000 թալէնտ աւելի ամսական պիտի երթայ թէ գլխուորական և թէ քաղաքական պաշտօնատէրներուն . որպէս զի աս սղութեան ժամանակ հանգիստ ապրին :

ԱՒՍԴԻԱ : Յորենը և ուրիշ հնտեղները քանի որ Վաւարի կայսրութեան երկիրներէն դուրս հանելը արգելուեցաւ նե՛ ցորենին գինը կոտրեցաւ . և որովհետեւ այս տարուան հունիքը առաւ . և յոյս կայ որ ևս առաւել վար պիտի լինի : Կայսրը կողմէն երկու գործակալ խրկուած էին Վաւարի երկիրը . որ այն տեղի աղքատներուն բաժնելու համար իրենց յանձնուած 182000 ֆլորինը բաժնեն : Եւստի այս գրամը անանկ աղէկ կերպով և արդարութեամբ բաժնեցին . որ այն աղքատները մինչեւ նոր ցորենին ատենը կրնան հանգիստ ապրիլ :

Վեհափառ տէր, Ստոթէոս պատրիարք ազգա-
խնամ հայերենիս միշտ բանիւ և թէ գործով իւր
հոգեւոր որդւոցը ըստ հոգեւորին և թէ ըստ մարմն-
նաւորին ունեցած պարտաւորութիւնները ծանցըր-
նելու փոյթ ունի : Ինչպէս անցեալ կիրակի ալ իւր
իշխանութեանը ներքեւը եղած բոլոր եկեղեցիներ-
ընդհանուր խրկեց որ Միայն մէջ Իսկուհի հիւ-
ւանդութեան երեսնէ մեր ներդաւ եղբարցը ազա-
տութեանը համար ազօթք ընեն . ահա ստով ալ կը
իշխուին մեզի առաքելոյն բրիտանիկց վրայ զը-
րած անհրաժեշտ պարտքը թէ « Լըօթա արարէք ՚ի
վերայ եղբարց ձերոց » :

Լեւոն Գեղեցեալեան զբաւած նամակին օրինակը այս է :

Խոհեմացարդ. բարոցիչ շարժառէտ սիրելի իմ :

Քօժևան վերակոչեալ տիտն մախաբեր 'ի մայիս ամսոյ տեսեալ 'ի մենն Հայաստանն եւ յաշխարհն վրաց, կտարաւ մեն տունն յայտնի առաւրի 'ի Տվիխն եւ 'ի շրջակայս նորո, յորս 'ի սմին ժամանակի բաշմարձիւնք մեկնացեալց յամպեղնիսսն, հաստատա բնակոյ. իւնմբ որբ շաշաղին դաշտասանոց խնդրեալն եւ 'ի մենն նդատամատոյց եւ կարկեղից շինեղ նոցա առջիմիւր եւ ի խորդունածոց առ Կատունած :
 Ուստի 'ի վաշիւն բարսօք ծանօցուան արարեալ յասեին եկեւցեւոյց, յարդորեւշիբ շնոցոյնարս մեր աշգասիրութեան օրինօք կարկեղից շինեղ նոցա, եւ 'ի ծամ առաք Պատարագին ստեղ' տեղ տըրմանն եւ յաշխարհս հսկանան արարեալ 'ի գէիւրեկ շրմեւնամբ առջմիւր ինքրեացեան յլատունոյ, զի բարձրեց 'ի նոցանն եւ յամենայն յաշխարհի ջրտառուսն մախաբեղ շաշնա, եւ միխիմարեաց ջնտա ջստ հոգւոյ եւ ջստ մարմնոյ, եւ զանգ զանգեկեալն 'ի խնամա օգործուն. իւնմ իւրմ զամիցեալն եւ զարդանեցեղ բարեգիւրութեամբ իւրմ :

1847 Յուլիւն 18. Կոստանդնուդօյտոյ դատրիարք
Ի Պատրիարքարանի ամենայն իմաստ
Հայոց : Իմաստ/Յեռնս Արքեդիակոս :

— ԼՂԳԸ-ի քիչ ժամանակի մէջ կորսնցուցած քանի մը երեւելի արտնյ մահուան սուգէն դեռ չեւրած կրկին սուգը մոտնալու պարտաւորեցաւ երբոր ԼՂ-րոպայէն Վերապատու Տիւղեան Յակոբ չէլէպիլին մահուան ցաւալի լուրը առաւ թրէստի վերջին շոգենաւով ։ ԼՂ-րոպայ՝ օսմանեան տէրու թեան արքունի երեւելի արուեստական գործոց կամ լաւ եւ ըսել փողերանոցի մը վերատեսչութեան Յակոբ չէլէպիի նման արժանաւոր անձն մը հասցունելով՝ անոր պատանեկութեւ ժամանակին հարկաւոր եղած բոլոր կրթութիւնները ու ուսմանը ներքէ չի ինայելով անկէ, միութարեց աղգը մինչեւ հիմա, բայց այսօր նոյն ԼՂ-րոպայի տարածամ իւր պարտութեւ ետ առնելով աղգէն՝ աղգը իւրին սգոյ մէջ թաղուց ։ Վիտես թէ աշխարհքիս այս նաւանմանտ փոքրիկ մասը, չի կամեցաւ, քանի որ առիթ ունէր, որ իւր աշակերտին շնորհած քանկարները, ձիրքը ու հանձարը օտար օգոյն մէջ ցընդին ։

Յունիս 13 ին գերադասաւ Յակոբ չէլչպին Վէնետիկի սուրբ Ղազարու բարեհաւան վանուց այցելութեան կ'երթայ. 18 օր հոն կը նստի, խիստ առողջ ու հանգիստ, յուլիսի 2 ին կըմեկնի անկէջ կ'երթայ Լյաանս գիւղը, վաղեքն հինգ ժամ հեռու. հետեւեալ օրը, կ'ըլլէ անկէջ, կ'երթայ Վ ինչնցօ քաղաքը, երկու ժամու չափ հոն հանգչեւն ետեւ կուշտի սովորական ցաւը կը բռնէ. բայց այնպէս սաստիկ որ ո՛չ իւր յատկապէս հետը տարած վարդեռ բժիշկ Պ. Բաւլաքիին և ո՛չ այն տեղի երեւելի բժիշկներուն տարած դարմանները օգուտ մը կրնան ընել: Հայր Լըսէն արժանապատիւ քահանայն որ չէլչպիին չափազանց սիրելին ըլլալով ան բաժանեւելի էր իրմէն, կը նայի որ մահուան վտանգի մէջ է իւր աղին ընկերը իսկոյն հարուստ եղած հոգեւոր գործքերը կը կատարէ: Յետոյ շատ չանցնիւր հոգին կ'աւանդէ: Հաւին սկըսեւն մինչև մահը երեք ժամու չափ միջոց մին է:

Սարմինը կը բերեն վանքը , կը պալատամուտեն հոս
խաւարելու համար . կը յուսամք որ 10 օրէն հոս ըլլայ :
Հետեւեալ թիւերնուս մէկովն ալ այս աշխարհ
հաճանօթ տղնիւ անձին պատմութիւնը հրատա-
րակելու կը խոստանամք յուսալով որ աղբիւն ար-
ժանեաւոր ծառայութիւն մը րբեմն պիտի ըլլայ :

— Հնդկաստանի Կալիաթա քաղաքը տպուած էլէֆանթը լրացիր 76 թուով հրատարակած թերթին մէջ՝ Պարսկաստան բնակեալ Սիրսէնի բարձրաստիճանի Գաւիթի խանին համար հետեւեալ տեղեկութիւնը կուտայ, որ քաղաքը աշխարհաբար թարգմանելով այս տեղս կը շինմբ ։

« Ես պատուական մարդը՝ Պարսից երկրին
Երազ քաղաքը ծնած է, և Հնդկաստան ճանա-

պարհորդութիւն ընելէն ետքը խնկրթեալաւ եւ թալով բժշկութեան արուեստին հետեւեցաւ, և պոլսիկ գիրք մըն ալ շարագրեց և սոպագրութեամբ հրատարակեց այն տեղ, ծառի հիւանդութեան սկզբնաւորութեանը և մարդոյս հասցուցած վնասներուն վրայ, և մանր տղոց ծաղիկ պատուաստելու վրայ: Ետքը 1831 ին ատենները Պարսկաստան գալով իրեն բաղմահման Հանճարոյն ճարտարութիւնը երեւան հանեց թէհրան մայրաքաղաքը, յիշեմ Վլէ շահին արքունիքը, որով արժանի եղաւ շահէն խանութեան պատուանուն, և աբե-ռու աբե-ճու ըստած պատուանշանը առնել: Հաջը Սպահանայ Սիփիսթրուտ պալատը մեռնելէն ետքը այս բարձրաստիճան բժիշկը Եր ջուղայու Հայագլի բնակիչներուն պաշտպան հանգիստացաւ Պարսից տեսակ տեսակ զրպարտութիւններուն դէմ: Սու-համէտ շահը զինքը ասոր երախտապարտ ճանչնալով՝ տեղամահդեայ փառաւոր պատուոյ նշան մը տուաւ: 1844 ին, երբ որ պոյմառափայլ կրնեալ (ազնուազգի) Դաւիթ Սէլբեհանց իշխանը ծնուի հիւանդ խնալով գրեթէ վերջին շունչը հասած էր, և քաղաքին բժիշկները ամէկին ալ ասկէց յոյսերնին կրտսած էին, այս բարձրաստիճան բժիշկը գրեթէ աստուածային տոբէխուք այն օրերը հոն գտնուելով թիչ օրուան մէջ առողջացոյց և սոքի վրայ հաւեց, և ասիկայ այն տեղը Հայերուն ամենուն ալ միխթարութիւն եղաւ: Պարսից թագաւորութե փոխաբայ (միւթմէտ — տեօվէթ) Սանուշէհր խանն ալ այս բանիս վրայ շատ ուրախանալով թագաւորին գրեց, և այս ճարտար բժիշկըս Սպահանայ գաւառին բժշկապետ ուղեց թագաւորական հրովարտակաւ: Եսիկայ՝ Տէր Յովսէփեան Տէր Գրիգորին երէցիկին ալ որ ինչուաքով շատ ատենէ ՚ի վեր սոյգամալոյց եղած անողորմ իկնած էր, կատարեալապէս առողջացոյց: Ետը զաւակը Տէր Յովսէփ իր մայրը ասոր խնամքով մեռնելէնուն մէջէն յարութիւն առածի պէս բռնելով Բէիլի սպորտ-աթախնամ մտկանուն կուտայ ասոր երախտագլտ մտք: Սենք ալ անոր պէս այս աշխիւ մարդս չէ թէ միայն սրբոյն Կողմասց և Կամիանասի պիտի նմանընէր մէկ ասիկայ՝ բժշկած հիւանդներէն սոսակ չուաներուն համար, ինչպէս որ յիշեալ սուրբերն ալ նոյն աշխիւ և մարգասէր սովորութիւնը ունենալով անարգալ Բէիլի ըստեցան, այլ և նոր Հերմէս եռամեծ պիտի ըսեմք, որ միշտ Պարսից մեծամեծներուն դռները ազգիս պաշտպանութիւն կ'ընէր:

Ոլբքան մեծ ուժախուժիւն է մեղի, և (ինչպէս
կը կարծեմք), մեր լրագիրը կարգացող ամէնուն ալ,
որ ասանկ ազգասէր իմաստուն և աստիճանաւոր
անձինք մը վըստ ասանկ վիպաւթիւններ գրուած կը
տեսնեմք: Լ'նունը անմահ և անմուռաց մնալու ար-
ժանաւոր սյուսիսի մարդ մը՝ իրեն ազգասիրութեւ
համար ազգասէր պատուական լրագրին միջոցաւ
անմուռանալի կը մնայ. մենք ալ մեր տկար գրիչը
նոյն նպատակին բանեցընելով յիշեալ լրագրին կը
կցորդեմք, անոր բաժնէ բարեմարդութիւնը մենք
ալ կրկնելով. « Կեցցէ նա. այո. կեցցէ նա առ-
ջի բարեկենդանութիւն բազմաց ընդ հովանեա-
ւամեհակալին (Ստուծոյ, ամէն) »: Կեցցէ կ'ըսեմք,
չէ թէ միայն իր արուեստին հմտութեամբը բոլոր
ազգիս սրբանք ըլլալուն համար, այլ մանաւանդ
Հայոց ազգին պաշտօնական և խնամակալ ըլլալուն հա-
մար անանկ մեկ տէրութեան մը տակ, որուն թէ-
պէտ Շահը ազգիս վըստ խնամք ունենալը թա-
գաւորական ամբողջ ժառանգելէն առաջ զըջընել
սկըած է, բայց ստորակարգեալ պաշտօնատարնե-
րը միշտ աւելթ կը վընտրուեն ազգերին հարստ
հարեւրու և տեսակ տեսակ բըռնալութիւններ բանե-
ցընելու. և թագաւորէն համարձակութիւն գըր-
նելու համար զբարտաւթեամբ ազգը կ'աղոտուն

Ինչպէս պիտի : Ֆռանտայի Իդէո գաւառը (Վ)րոօնէյ վիճակին մէջ՝ մէկ սոսկալի բան մը պատահեցաւ : Ի եռնէն վար փոթորիկ մը փրթեցով՝ ճամբան ինչ որ գտաւ նէ , հողի կոյտ , ապառաժ մանր ու խոշոր քարեր , ծառեր , ամէնն ալ առաջը ձգեց զլորտեց , Սօն տը լան լերանը (Վ)րոօնէյի կողմէն վար թափեց : Ի էրանը կողին վրայ մարմանդներ , արտեր , հարիւրաւոր տարիներէ ՚ի վեր բուսած հաստըցած ծառեր , ամէնն ալ կտորտեց , աւրըշտրկեց , քէեց հետը տարաւ : Սէկ հրաշք մըն էր որ (Վ)րոօնէյ ըսուած գիւղը՝ որ այս կողմերս լերանը տակը (Ս)օմանչ գետին քովն է , ազատեցաւ : Փոթորիկին ճամբան առջի բերտանը ուղղակի այս գիւղին վրան էր . և թէ որ մինչև հոն մասներ նէ՝ գեղը ամբողջ կը փրցըներ , մէջէն ալ մարդ աղաւաղէր չուներ , քայքայ փոթորիկին ուժը գիւղէն քանի մը հէրդօ վերով կտորեցաւ :

Ա) Իսայն մէկ մարդ մը գտնուեցաւ այսքան սարսափ

փեղել արկածին ատենը՝ որ փոթորիկին բռնուելով անյայտ եղաւ ։ Գետը՝ որ քանի մը օրէ ՚ի վեր սասա տիկ արագութեամբ կը վազէր , փոթորիկին քրշած նիւթերովը ճամբան գոյլվելով բռնուեցաւ քիչ մը ատեն , քանիցի այս նիւթերուս բարձրութիւնը 25 կամ 30 Դրո՞ կը հասնէր , բայց երբ որ ջուրը այս բարձրութեանս հասաւ , ահագին ձայնով վերէն վար թափել սկսաւ անանկ սաստկութեամբ , որ քիչ ատենէն այն տեղ բաւական խորութեամբ փոս մը բացաւ ։ Փոթորիկին քշած նիւթերը լեռնէն վար ինջնալն իբէն լեռանը վրայ այսդիս այնդին զար նուեղն ալ զարմանալի բաններ ըրաւ , որ մինչեւ այն ատենը լըսուած չէին , և միայն բնական դիտութիւն հմուտ գտնուող մարդիկը կրնան բացատրել ։ ()- դոյն մէջ բոց երեւցաւ . անանկ որ՝ տեսնողները կարծեցին թէ գիւղը բռնկած է , կրակ կայ ։

Գետին ջուրը ետ դարձնելով գեղը կոխեց, և քանի մի օր փողոցները ջրով լեցուած մնացին : Քառահան մնաւ եղած էր գիւղին՝ արտերուն և ծառերուն աւրուելէն և կտորտուելէն, գիւղը ջուրը կոխելն ալ ուրիշ կերպ մնամենքու պատճառ եղաւ : Հօրին յատարը ստղկոյրենլը՝ որ ջուրը իր բնական ճառքան գտնէ և գիւղը ջուրէն աղափ, երկան պիտի՝ քըշէ : Հաս ատեն է որ այս կողմերս ասանի գիպուած մը պատահած չէր : 1819 ին Սեպտեմբեր 14 ին, Սիւլէ գեղին մօտ լեռնէն կտոր փլըթելով և այս Ռօմանշ գետին մէջն խնայով ջուրին ընթացքը խադանէր էր, որով այն ատենը այս գետը բուրի գետանները կոխեց, և Վալնօպլ քաղաքին արտերուն շատ մեծ մնամենք տուաւ : Մնեկէ ՚ի վեր 28 տարիի մօտ է՝ որ այս գետին ասանի բան մը պատահած չէր :

Սլշուհի (Լախապալիկի) Դեղ Վր արձեցանք, որ քանի մի հոգի Իրոյիք էն, ե այն Գարշահոս և Նեղել Ճճիկեղէն աղա-
պուրէր էն ։ (Նսնցի Եանիւր-Լիւան ունեցող Ուրիշէրն ալ աղա-
պելու համար այս Գաղաթիւն մեղի հաղորդեցին որ հրապարակեմք ։
սաւր Բան Վր լի՛ ։ Ն հասապարտի ալ Իրոյն համար ընէ Նե
ճանս Նի քանիք ։ (Ն կար մը Նիշապուր ։ մոկի լապ Գաթուած
սեխեալի մեկ ամանով մը իրով, Նիշապուրն ալ Վրան Դիւր ։
Դոռու ե պապուհանեալը Գոյի՛ ։ հոպէն մըն-կեղէր իր ջարդը
մէն, սեխեալը իր մաղի ։

Սէր յոյս ըրածին չափ սարաւորողը չէրմաւ գրեւնաւու
համար Տիգրիս ասանի կ'երեւայ որ ապգիւրնուս ռաւիկ կարողութիւն
լուինի քարելիան կամ զեղանակայ գրողելով հաւիւր ռաւորող
Տիգրիս քան, ռաւիկ ալ քարելիան գրողելէս ետք գորցեւ լաւ
գրելը իր խափանողի, Տիգրիս քան ռաւիկ իր լաւութիւնը լաւ
Տիգրիս երեւաւ ռաւիկան գրողելու, որպէս զի կապիւն ըրածին եւ լաւ
նի 75 ռաւորող լաւարկած ըլլան. Սէր ապա արաւաւնելով
լաւութեւր Տիգրիսը եւ լաւ գրել կարողալին. ռաւիկ Տիգրիս ալ
որովհետեւ գլխաւորապէս նպաստելին այն է որ լաւ ծառայի
ըլլան Տիգրիս լաւ գրողութեւր լաւութեւր եւ ռաւիկ ալ գրողել ռաւորող
ըլլալի ընտանիքս սերով:

1. Եւ- աւել եւե- ու յ որ Տղի հինգ ասորագորհող
 իւր Գրեւայ իրեն Տղի հասար իրի պիտի ասի :

ᄡᆞᆫ ᄡᆞᆫ

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840.

Ա. Սխալն է, որ անցեալ շաբաթընէրը գրեւ-եւ չէ-
լը անցեալ շաբաթու գրեւ-եր է. Բայց այն Բանն ընտել
սանի մի լաւատի կայ :

[illegible]

Գ. Սկսել է ջրհրիւք ի լիմսն նաւակարին համար ամսու
 ինացոյց զղրհոմիւնն լիւ անուած նաւակին գինը . որ 850
 զոմսն շէ . Բայց 750 զոմսն շէ գրոմսն է :

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻ ՉՔ ԼՐԱԳՐԻՍ

Յուլ. Պր. Տէր Կրդ. Չափուր:
Սիրարէւ Աղաթօն:

፲. ማሳሰቢያ ሕግ ፡

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ. ԵՈՂՀԱՆՆՈՒ ՄԻՒՀԵՆՏԻՍԵԱՆ